

Сірант Н.П.

викладач-методист,

Педагогічний коледж

Львівського національного університету імені Івана Франка,

старший викладач,

Львівський національний університет імені Івана Франка

Науковий керівник: Пантюк Т.І

кандидат педагогічних наук, доцент,

Дрогобицький державний педагогічний університет

імені Івана Франка

ЕСТЕТИЧНЕ ВИХОВАННЯ ДИТИНИ В СІМ'Ї ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА

На сьогоднішній час актуальним залишається питання естетичного виховання і розвитку естетичної культури дитини в сім'ї. Особистісна орієнтація сучасної освіти передбачає залучення молодшої людини до естетичного досвіду людства, до творчої діяльності, що є основою естетичного розвитку особистості. У зв'язку з цим важливого значення набуває осмислення конкретних питань естетичного виховання і естетичної діяльності та базових теоретичних засад формування естетичної культури особистості.

У Короткому словнику з естетики поняття «естетичне виховання» розкривається як цілеспрямована система дієвого формування людини, здатної сприймати, оцінювати, усвідомлювати естетичне у житті, природі і мистецтві, жити і перетворювати світ, творити «другу природу» за законами краси. На кожному етапі суспільного розвитку виробляються свої уявлення про естетичне і художнє, прекрасне і потворне, піднесене і низьке, героїчне і повсякденне, трагічне і комічне, що тісно переплітаються з уявленнями про добро і зло, істинне і хибне, справедливе і несправедливе [5, с. 23].

Згідно з іншим словником з естетики, під естетичним вихованням розуміється система заходів, скерованих на вироблення і вдосконалення в людині здатності сприймати, правильно розуміти й оцінювати, створювати прекрасне і піднесене у житті і мистецтві [9, с. 64].

С. Гончаренко в Українському педагогічному словнику зазначає, що «естетичне виховання – складова частина виховного процесу, безпосередньо спрямована на формування й виховання естетичних почуттів, смаків, суджень, художніх здібностей особистості, на розвиток її здатності сприймати й перетворювати дійсність за законами краси в усіх сферах діяльності людини» [2, с. 119].

Автори навчального посібника «Педагогіка», Д. Мазоха і Н. Опанасенко під естетичним вихованням розуміють процес

формування в учнів здатностей сприймати і правильно розуміти прекрасне в оточуючій дійсності та в мистецтві, процес формування естетичної свідомості розвитку творчих здібностей і дарувань у різних галузях естетичної діяльності. Це процес формування естетичного досвіду особистості. Складовими естетичного досвіду є: естетичні почуття, естетичний ідеал, естетичні погляди, смаки, інтереси, потреби, естетична діяльність [7, с. 130].

У спадщині К.Ушинського та його послідовників (В. Водовозова, В. Стоюніна, М. Бунакова, Д. Семенова, В. Острогорського, П. Каптерєва та ін.) знаходимо актуальні для нашого часу ідеї про естетичне виховання учнів як складову і дуже чутливу частину їхнього гармонійного розвитку. К. Ушинський пропагував нерозривну єдність естетичного і морального виховання [3, с. 135].

Зокрема В. Ягупов, як і С. Гончаренко, зазначає, що естетичне виховання виступає як складова частина змісту виховання, яка безпосередньо спрямована на формування і прищеплення естетичних почуттів, смаків, суджень, художніх здібностей, на розвиток здатності сприймати й перетворювати дійсність за законами краси у всіх сферах діяльності [12, с. 495].

Великого значення естетичному вихованню приділяв В. Сухомлинський. Він вважав, що естетичне виховання – прекрасне могутнє джерело моральної чистоти, духовного багатства, фізичної досконалості. Естетичне виховання має найтісніший зв'язок з усіма сферами духовного життя особистості і колективу.

«Краса – могутній засіб виховання чутливості душі», – писав В. Сухомлинський. «Це вершина, з якої ти можеш побачити те, чого без розуміння і почуття прекрасного, без захоплення і натхнення ніколи не побачиш. Краса – це яскраве світло, що осяває світ. При цьому світлі тобі відкривається істина, правда, добро; осяяний цим світлом, ти стаєш відданим і непримиреним. Краса вчить розпізнавати зло і боротися з ним. Я б назвав красу гімнастикою душі, вона виправляє наш дух, нашу совість, наші почуття і переконання. Краса – це дзеркало, в якому ти бачиш сам себе і завдяки йому так чи інакше ставишся сам до себе» [11, с. 410].

Б. Ліхачов під естетичним вихованням розуміє цілеспрямований процес формування творчо активної особистості, здатної сприймати, відчувати, оцінювати прекрасне, трагічне, комічне, потворне в житті і мистецтві, жити і творити «за законами краси» [6, с. 51].

Т. Аболіна, Н. Миропольська вважають, що одна із особливостей естетичного виховання полягає в тому, що воно передбачає формування в особистості потреби в удосконаленні оточуючого світу, забезпеченні особистісного прийняття суспільних цінностей, вироблення соціально

значимого й історично прогресивного ставлення до життя, природи, людей, суспільних порядків, шляхів розвитку людства [1, с. 15].

Л. Калініна прийшла до висновку, що естетичне виховання – це складова процесу розвитку особистості, спрямованого на формування естетичних почуттів, потреб, смаків особистості за умов її активної діяльності у всіх сферах життя (у тому числі й у мистецтві); місце, роль, мета і завдання естетичного виховання зумовлені епохою і конкретним соціально-економічним рівнем розвитку естетичної та педагогічної думки; досягненням у цій сфері є формування основних засобів, форм і методів естетичного виховання; головне ж завдання естетичного виховання – формування художньо-естетичних і творчих здібностей [4, с. 24].

У сучасній теорії поняття «естетичне виховання» – це виховання здатності цілеспрямовано сприймати, правильно розуміти і оцінювати красу в навколишній дійсності, у природі, праці, явищах мистецтва.

Отже, з аналізу наукової літератури з проблем естетики, педагогіки та психології бачимо, що науковці по-різному підходять до визначення поняття «естетичне виховання».

Ми вважаємо, що естетичне виховання – це цілеспрямований процес, що включає в себе систему комплексного, цілеспрямованого, планомірного та послідовного впливу на людину з боку певних соціальних інститутів та установ на основі єдиних науково-педагогічних принципів, методів та засад, в результаті якого в неї виникає світоглядна настанова на безпосередню творчу оцінку дійсності та власного життя в суспільстві як проявів прекрасного і потворного, піднесеного і низького, комічного і трагічного та інших естетичних категорій.

Список використаних джерел:

1. Аболина Т.Г. Эстетическое воспитание в школе / Т.Г. Аболина, Н.Е. Миропольская – К., 1987. – С. 15.
2. Гончаренко С.У. Український педагогічний словник / С.У. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – С. 119.
3. Жупанін С.І. Художнє виховання засобами пейзажної лірики / С.І. Жупанін / Педагогічні ідеї К.Д. Ушинського / С.І. Жупанін. – К.: Вища школа, 1974. – С. 135.
4. Калініна Л. Естетичне виховання молодших школярів як соціально-педагогічна проблема / Л. Калініна // Рідна школа, 2006. – № 3. – С. 24-26.
5. Краткий словарь по эстетике: [кн. для учит.] / [под ред. М.Ф. Овсянникова]. – М.: Просвещение, 1983. – С. 23.
6. Лихачев Б.Т. Теория эстетического воспитания школьников: [учеб. пособие по спецкурсу для студентов пед. ин-тов] / Б.Т. Лихачев. – М.: Просвещение, 1985. – С. 51.
7. Мазоха Д.С. Педагогіка: [Навчальний посібник] / Д.С. Мазоха, Н.І. Опанасенко. – К.: Центр навчальної літератури. – 2005. – С. 130.

8. Педагогіка: [хрестоматія / Уклад.: А.І. Кузьмінський, В.Л. Омеляненко]. – К. : Знання-Прес, 2003. – С. 153.
9. Петрушенко О.П. Словник з естетики О.П. Петрушенко. – Львів: «Магнолія-2006», 2009. – С. 64.
10. Практикум з педагогіки: навчальний посібник: Видання 3-тє, перероблене і доповнене / [за заг. ред. О.А. Дубасенюк]. – К.: «Центр навчальної літератури», 2004. – С. 359.
11. Сухомлинський В.О. Вибрані твори в 5-ти т. – К., 1976, т. 2. – С. 410.
12. Ягупов В.В. Педагогіка: [навчальний посібник] / В.В. Ягупов. – К.: Либідь, 2002. – С. 495.